

(המשך מעמוד 67)

אני רוצה לגעת בשאלות קיום מהותיות של אדם מול היקום: זיקנה, מוות, חולי. אלה הם נסיונות לפרוץ הסגר."

את שיריו הראשונים הוא כתב במה שהוא מכנה סינגון ביאליקאי, נמלץ ו"פאתטי". והצלחה להיות מקובל ככותב היא בגלל הסכמה עם עצמי להודות במי"חד שבי כמארוקאי, כעיוור, כישראלי. לא לראות באלה הגבלה אלא נתון. רק כש"התחלתי לבטא את מה שאני, התחילו גם אחרים לקבל אותי. זה גרם להבין שהצל"חה היא עצם האפשרות להגיד מי אתה, מי הוריך. אני לא יכול להיות משורר בחברה הישראלית אם אני מנסה להיות אלתרמן או אבידן. אם אני ארו ביטון אז יש לי קיום. לא מתוך חיקוי ולא מתוך תחרות, אלא מתוך מימוש עצמי."

מאז פירסום שיריו הוא קיבל תגובות הודעות רבות מבני עדות של ארצות ערב. לאטילאט הוא הפך לשופר שלהם. "הפרסום איורר אותי לא רק במובן ה"אישי. אני נתקל באחרים האומרים לי: גם אנו מתאווים. מאווררים את עצמנו מן הבושה, מן הנחיתות. וזה חוזר אלי בפידבק — כאילו זרקתי אבן לתוך המים והיא מכה גלים קטנים, ההולכים ומתפש"טים. מן הבחינה הזו זהו אקט פוליטי."

כמו שמוחה, גם ביטון מצביע על החפ"י פה בין מעמד לארץ-מוצא. "העובדה, ש"90% מהאסירים הם מעדות המזרח. זו עובדה לא רק מעמדית, אלא גם עדתית. כי רוב אלה המצאים היום בבתי-סוהר הם בניהם של מישפחות שבחול" חיו ב"נקיון-כפיים ובעזרה הדדית. כאן, בגלל משבר העלייה, המישפחות האלה התרסקו לרסיסים, שקעו לגחשלות. לטטייה חבר"תית, לחיפוש-ידרך. ביטון הפך לאחד מדובריה הראשיים של חמ"י."

על הצלחתו כמשורר הוא אומר: "אני מקולקל, אובד-דרך. איני יכול לחזור ל"בית שגדלתי בו. יש חוסר-שקט. אני מת"גנב למזרחיות מדי פעם, אך מרגיש שממה פנימית, תלישות. אם הייתי נשאר במישפ"חה, הביטחון היה שלם. החוויות היו רצ"ת ושוטפות. החיים היו מלאים. כאן יש בדי"דות, יש התרוצצות. יש כאילו הישג מד"י, או במקרה הטוב ביותר — התבטאות מיקצועית. אני עדיין מתייחס אל האשכנ"זים כאל תופעה אקוטית."

"אני הגל" העדתי"

כ שסיים את הצבא ירד דודו אלהרר לאילת. "נסעתי לסוף שבוע ונשארתי שם חמש שנים. אף פעם לא חשבתי על כיוון, ולא חשבתי מה אני רוצה להיות. הכל קרה במקרה. הייתי באילת, ניגנתי על החוף, ודני ליטאני, שהיה שם, ראה אותי מגן ושר. הוא העלה אותי על הב"ר מה. מאז הייתי מבוסס, כי הייתי זמר: אפשר לשיר ולהרוויח כסף."

"אלולא דני ליטאני אולי הייתי נשאר באילת. נתתי לדברים לרום. הני הביא אותי לתל-אביב. דרורה חבקין, שהייתה חברה שלו, לקחה אותי להגות הלכה ה"חבריה משם לבוסטון ספרדי, ואחר כך הדרך הייתה פתוחה. ופה היה מיפגש עם קהל — הרוב היה ספרדי."

תוך כדי הופעות בשירה ומישחק הבין אלהרר שמי שקובע הוא המפיק. "הדמות הדומיננטית בשטח היה המפיק. הוא זה שקובע את הפוליטיקה. ראיתי שהם אשכנ"זים. אך זה עדיין לא הפריע לי. שמתי שהולך לי ואמרת: אלה שגרים בשכונת"מצוקה, זו בעייה שלהם."

"רק לפני הבחירות הבנתי שהעם מת"חלק לשניים. רק לפני שנה קלטתי שזה"עניין של משאבים שמשקיעים בילד. החלטתי שדי לי במירון, ושאני רוצה לקבוע. וזמר או שחקן אינך יכול. אתה צריך להיות נחמד. כשאתה מפיק, אתה יו"ם, אתה משקיע, אתה עובד, לא עוד מחכה שהאישיות שלך תקסום. כאן אין חוכמות. צריך לקום בבוקר ולהתחיל ל"עבוד."

דודו הפך מפיק ועשה דברים, "כדי ל"סבר אוזן ערלה. חשבתי מה לעשות שזה יצליח. שזה יימכר, שזה יהיה קביל ומקר"בל על תחנות-השידור, על אלה שקוב"ע"

עים. רק בבחירות, כשראיתי אותם צוע"קים בטלוויזיה. פיתאום התחלתי לראות את הדרך שלי. מה אני עושה? שירי לי"דים? 16 אוקטאבות? גם את הברירה ה"טיבעית עשיתי במקרה, לא כאידיאה. אלא בגלל שלמה בר שהיה חבר שלי ממעברת באר"יעקב."

"אז היו לי פלשבקים — אתה חוזר למעברה, לקיבוץ, לצבא, ואתה רואה את העוול הנורא. אתה לומד להעריך את עצמך, כי בקלות יכולתי להיות באגף שבע עם האסירים."

כשניגש אל צבי שפירא, מפקד גלי צה"ל, ואמר לו שהתחנה מפלה לרעה את המוסיקה המזרחית, ענה לו שפירא:

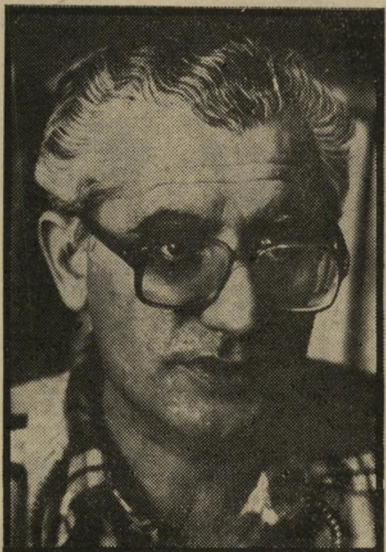
נבחרה, ומאז עברו שמונה שנים. מהרגע הראשון להופעתה היה ברור שעל המס"ל לול פוסעת דוגמנית בעלת עתיד."

רגשנית, חמה

וחושנית

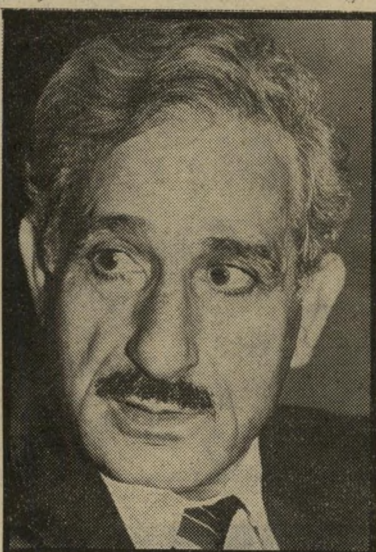
"ה"התקדמות שר"י כדוגמנית היתה "מהירה מאוד", מספרת בן-רעמי, כשהתחלתי לעבוד, תיכף הכירו אותי ב"כל הארץ. למוצא שלי לא היתה כל השפעה."

כדי למנוע ספקות, היא מדגישה שאינה מתכחשת למוצאה: "זה זורם אצלי בדם."

חוקר פמוחה

"בארץ נוצר מבנה מעמדי-עדתי"

יו"ר הגואל

"תלמד, תחמ"ד, תגיע"

דוגמנית בן-עמי

"פרצתי כמו חטיאור"

פרנקיט ברדוגו (כפנתר שחור)

"שטפתי אפילו רצפות"

אני רגשנית, חמה, חושנית, מכבדת את הורי מאוד וקשורה מאוד למישפחתי. זה ההבדל המהותי בין אשכנזים וספרדים. אני אמשך לבשל אוכל מארוקאי אך אתן לילדי חינוך ישראלי. אני ב"100% ישרא"לית."

מה זה להיות ישראלי? "זה לקבל את הארץ עם כל הקשיים שבה, לאהוב את השמש, את השפה, ולקבל את כל מה שיש לנו בהבנה."

לאשר ביתן, לעומת זאת, לקח קצת זמן למצוא בדיוק את הכיוון שבו הוא עוסק כיום: הוצאה לאור. אחרי שלמד ראיית-חשבון באוניברסיטה, החליט שלא נו תהיה דרכו, והפך עיתונאי.

"תמיד הייתי תולעת-ספרים, בלעתי ספ"רים בכמויות. כל הזמן הייתי בעניין של ספרים וחיכיתי להודמנות כדי שאוכל להוציא ספר. ואו, יום אחד, קראתי ב"י"

העולם הזה שיוקא כתב ספר על פעור לוח-התגמול של הצנחנים, מקיביה ועד המיתלה. באתי אליו ואמרתי לו: אני אוציא לך את הספר. הוא אמר: מה פית"אום אתה? ענית: כמו שכל אחד מוציא, אני אוציא לך את זה." יוקא הסכים, הספר נמכר בכמה מהדורות וכך הפך אשר למו"ל, בעליה של הוצאת ספרים קטנה ש"נקראה ביתן. עם הקמתה שינה גם את שם מישפחתו.

"פרצתי מהר קדימה, כי כל הזמן חיפשי"תי. ולא נשארתי במה שלא מצא חן בעיני. הגרפיקאי דני קרמן מפגיש בינו ובין אהוד זמורה ועודד מודן, וכך נולדה השותפות: זמורה-ביתן-מודן. עד היום הם הוציאו כ-500 ספרים: ספרות גרמנית, קלאסית, מדרנית וספרות-ילדים. הוא מרגיש משפיע על חיי התרבות בארץ."

ביתן מסביר שהוא אהב ומעדיף את התרבות המערבית: "היום אנתנו פתוחים למערב, וזה מדבר אלי יותר מאשר פאריד אליאטרש ואום-יכולתום. חוץ מזה שאמי יודעת לבשל קוסקוס, דגים חריפים וחמין מזרחי, לא נשאר לה הרבה. גם היא פרצה קדימה."

"המארוקאים באו מתרבות אחרת. ה"בעייה שלהם היתה היתקלות עם תרבות שהם לא מכירים. נראה לי שאלה שבאו מהערבים הגדולות נקלטו והרגישו כאן יותר טוב. צריך להחדיר בהם דחף להישגים ולהסביר שבן-אדם עושה את עצמו. תופי"עות כמו תמ"י רק מגדילות את הפער, שצריך להימחק. הדברים ייעלמו במשך השנים. אין לי ספק שפה ושם יש אפ"י יות. מה הבן שלי? ספרדי? אשכנזי? מארוקאי? פולני? לא, הוא ישראלי."

האשכנזיות

הן אנמיות

א חרי השרות הצבאי שוטט ברדוגו והחליף עבודות בקצב מסחרר: "עבד"תי בתיאטרון חיפה כסטאיסט. החלפתי אלף עבודות. ניסיתי להבין מה קורה. עד הצבא הייתי סבל, נער שליח. אינסטלטור פועל במל. כשהייתי בקורס משק"י חינוך בצבא, הגענו לאוניברסיטה בירושלים. אז החלטתי שלשם אני צריך להגיע באחד הימים."

בגיל 26 הגיע ברדוגו לירושלים, שכר חדר במחנה-יהודה, עבד כפקיד בדואר ולכולם סיפר שהוא סטודנט. "ואו התחילו לשאול אותי מתי אני גומר ללמוד. הבנתי שאני חייב להתחיל לעשות בגרות. את הבגרות עשיתי בהתקפת אמוק. ישבתי וגמרתי זאת תוך חצי שנה. נשים תמיד אהבו אותי, וידידות לימדו אותי אנגלית ומתמטיקה. המורה שלי, יונה הדרי, פת"חה לי את הראש. היא החדירה בי ביטחון שהכישורים שלי לא נופלים מאלה של אדם אחר. ממנה הבנתי שבעניין הלימודים אני לא מיקרה אבוד."

ברדוגו נרשם ללימודי מישפטים, וגמר את הלימודים בשש שנים, כשהוא מממן את לימודיו בעבודות שונות. "רציתי מי"ק צוע שבו לא אהיה תלוי באף-אחד ועם זאת אוכל להילחם עבור החברה שאיתם גדלתי."

באוניברסיטה הוציא עיתון סטודנטים בשם דווקא. השתתפו בו אמנון דנקר, אורי גולדשטיין, שמעון צבר, אהוד אול"מרט, דן עומר ויעקב רוטבליט. "זו אמנם הייתה חוצפה מצידו להוציא עיתון, אך אז כבר הבנתי שאני בסדר בשביל לשחק אותה."

העיתון נסגר בגלל ניהול כושל. אחר"כך ניהל דיסקוטק והפך לדמות מוכרת בחיי-הלילה הירושלמים. "עבדתי בכל עבודה. שטפתי אפילו רצפות בשביל ל"ממן את הלימודים."

הוא גם עסק בפעילות פוליטית. "רציתי לרסק את המימסד הקיים, כדי לבנות משהו טוב יותר. הייתי מהפכן. בשנות ה"70 היה לי מועדון, בית-התה הצהוב. שם קרבתי אלי חבורת צעירים ממוסררה שבאו למקום. והתחלתי להסביר להם מה זה פנתרנים שחורים. ביניהם היו סעדיה מריצאנו וצ'רלי ביטון."

יחד עם עורך-דין אחר, ממוצא מזרחי אף הוא, פתח ברדוגו מישרד. המישרד קיים כבר שש שנים ומפרנס את שניהם בכבוד. "היום הקידום שלי נראה לי טיב"עי לגמרי. למרות כל המיכשולים, היה ברור לי שאני צריך להגיע. רק הייתי צריך למצוא את הכיוון. קשיי ההתקד"י"